

Schaduw en spotlicht

Van David Westling is verschenen:

De Nachtwandelaar en andere verhalen

Oldtimer

De vreemdelinge en de oude premiejager

Schaduw en spotlicht

David Westling

Colofon

ISBN: 978 94 6365 475 3

1e druk 2022

© David Westling

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Voor jou

‘Iemand met zijn schaduw confronteren is hem zijn eigen licht laten zien.’

Carl Gustav Jung

Inhoud

Een magisch moment	11
Afspraak met Judas	37
Schaduw uit het verleden	66
Scherven	94
Het oog van de wereld	124
Bloemenmeisje	184
Van stof tot stof	198

Een magisch moment

‘En daar komen ze de laatste bocht door! Het is nu één recht stuk naar de eindstreep! Man O’ War heeft de leiding en neemt een voorsprong van drie lengtes, maar Pegasus, in tweede positie, versnelt! Kan het witte paard nog langs zij komen? Man O’ War dendert door; Pegasus, aan de buitenkant, bezet nog steeds de tweede plek. Kom op, Pegasus, vlieg als je kunt! Nou, mensen, dat zit er vandaag blijkbaar niet in... Maar kijk naar Man O’ War: wat een ongelofelijke, ongelofelijke eindsprint! Vier, nu zelfs vijf lengtes voor! Man O’ War en de jongeman in de mosterdgele trui winnen de Derby! Pegasus en zijn vriendin eindigen als tweede! Gefeliciteerd! Wat een race!’

De jongeman in de mosterdgele trui, die op een kruk zat achter een langwerpige bak met een aantal gekleurde gaten waarin hij een bal had moeten mikken om zijn paard voorwaarts te bewegen, een rood gat voor de meeste vooruitgang, hief zijn vuisten op en grijnsde. ‘Gewonnen!’ riep hij. Tegen zijn vriendin, die naast hem achter eenzelfde bak zat, zei hij: ‘Fluitje van een cent. Je bracht er bar weinig van terecht.’

‘Zeg, jij bent ook een schatje!’ Ze stompte hem tegen zijn schouder.

‘Weet ik. En simpelweg de beste.’ Nagrijnzend gaf hij een kusje in het luchtledige. Zijn vriendin trok een gezicht en maakte nog een schampere opmerking, waarschijnlijk voor de vorm.

Vince keek over hun hoofden heen en zag dat niemand anders aandacht had voor de paardenrenbaan. Sowieso was er nauwelijks bedrijvigheid in de speelhal: het was vroeg in het seizoen, vroeg in de middag en buiten was het druilerig. Mensen moesten allereerst hierheen willen komen.

‘Willen jullie nog een keer spelen?’ vroeg hij aan het stel dat voor hem zat. ‘Kost maar twee dollar per persoon.’

Ze wisselden een blik en de jongedame schudde even snel haar hoofd.

Vince zag het en zei: 'Ik kan jullie een speciale prijs aanbieden: samen voor drie dollar. Misschien versla je hem ditmaal wel. Dat zou leuk zijn, nietwaar?'

'Nee, bedankt,' antwoordde haar vriend. 'We gaan ervandoor. Er zijn meer dingen die we hier willen zien en doen.'

'Ik hoop dat jullie het naar de zin hebben gehad.'

'Ik heb toch gewonnen?'

'Zeker weten. En goed geracet. We zien jullie graag eens terug.'

'We zijn hier maar één dag.'

'Oké. Nou, veel plezier dan verder en nog een fijne dag.'

De jongedame – ze was misschien achttien – schonk Vince een glimlach. Haar iets oudere vriend deed geen moeite om nog te reageren. Hand in hand verdwenen ze door de openstaande deuren naar de boulevard, waaraan diverse andere speelhallen, attracties en souvenirwinkeltjes waren gevestigd. Het motregende, zag Vince.

Hij legde de microfoon weg waarmee hij de race had commentarieerd en drukte op een knop onder de renbaan. De paarden met nummer 5 en 6 op de zijkant van hun zadel schoven terug naar het startpunt van de baan, tussen de veertien andere genummerde plastic paarden die elk een eigen rail hadden. Daarna was het voor hem wachten op nieuwe klanten. Hij dronk water uit zijn flesje, liep op en neer in het looppad tussen de voor- en achterkant van de opstelling. Hij zette een te winnen knuffeldier recht, kneedde de kop van een ander diertje beter in model en luisterde naar de uptempo-popmuziek die door de hele arcade werd verspreid, terwijl op de achtergrond de vrolijke deuntjes van de afzonderlijke speelmachines zich vermengden. Hij kon de afspeellijst dromen en toch, zelfs al kwamen ze ieder uur voorbij, bleef hij van de meeste nummers houden. Zoals

van 'Stayin' Alive' van de Bee Gees, dat nu uit de speakers klonk. Volgens Patty was hij snel tevreden; dat betwistte hij niet, maar in tegenstelling tot zijn vrouw beschouwde hij dat vooral als een positieve eigenschap.

Twee grootouders die Vince vaker had gezien, betraden de speelhal in het gezelschap van hun kleinkinderen. Ze volgden hen naar achteren, langs de grijp- en schuifautomaten en de gokmachines, naar de ruimte waar flipperkasten en videogamesimulators stonden. Alles onder één dak: keuze te over om geld te spenderen.

Een poos later kwamen ze opnieuw voorbij; de kleinkinderen, een jongen en een meisje, vol enthousiasme maar met lege handen. Vince sprak hen aan door zijn microfoon en beloofde een prijs voor de winnaar van de beroemdste paardenrace ter wereld. De kleinkinderen hadden daar wel oren naar, en opa en oma bleken bereid te betalen. Vince haalde ze over om alle vier mee te doen en voorzag de race bevolgen van commentaar. De kleindochter won met paard nummer 7, tijdelijk omgedoopt tot Seabiscuit. Ze kreeg een pluchen beertje en was er dolblij mee. Haar broer was beduidend minder opgetogen en oma, die dat in de gaten had, bood hem een herkansing tegen opa aan. Die kans greep de jongen en na een krappe zege beloofde Vince hem met een plastic speelgoedpistool. Eind goed, al goed.

Daarna moest Vince weer op klandizie wachten. Hij kwam achter de opstelling vandaan, maakte van de gelegenheid gebruik om koffie te halen en kletste wat met zijn collega Xavier, die vandaag achter in de speelhal werkzaam was als toezichthouder en manusje-van-alles. Weer naar voren lopend, keek Vince door de openstaande deuren naar de boulevard. Het was opgehouden met regenen, maar het oogde somber, als in november. Aan de overzijde van de straat, bij Bob's Bingo op de hoek, zag hij twee mannen op een ladder staan. Het leek erop dat ze iets aan de gevel wilden bevestigen. Of misschien moest er iets worden geverfd

of worden vervangen, bijvoorbeeld een deel van het boeiboard van de overkapping.

Een schaduw viel over Vince. Hij dacht even dat het Xavier was die nog een mop kwam vertellen, maar dat idee vervloog weldra.

‘Hé Vince, wat sta je daar te doen? Dagdromen brengt geen geld in het laatje.’

Het was Martin, de manager van de speelhal, die zelf meestal in zijn kantoortje vanuit een comfortabele stoel naar de bewakingsbeelden keek of met zijn smartphone bezig was. Vince was afhankelijk van hem en van zijn goede wil, en dat wisten ze allebei. Vince hield van zijn werk, maar er moesten wel klanten zijn om een paardenrace te kunnen houden. Dat snapte iedere onbenul. Hij knikte naar Martin ten teken dat hij de boodschap begreep en ging, na een laatste blik op Bob’s Bingo te hebben geworpen, terug naar zijn plek achter de paardenrenbaan.

Martin liep hem achterna. ‘Hé, ik heb trouwens een opdracht voor je. Een belangrijke opdracht,’ voegde hij eraan toe, wat Vince lichte hoop gaf dat het echt iets voorstelde. Niet dat hij een stuk van de vloerbedekking moest reinigen omdat iemand een beker frisdrank had omgestoten of dat hij een toilet moest ontstoppen; als allround servicemedewerker behoorden zulke dingen eveneens tot zijn takenpakket.

‘Wat wil je dat ik doe?’ vroeg hij.

Martin glimlachte, alsof hij Vince een goede jongen vond. Dat was hij waarschijnlijk ook, al zag hij er als dertigplusser met een buikje en dunner wordend haar niet meer als een jongen uit. Martin vertelde dat er morgen een nieuwe medewerkster begon en hij wilde dat Vince haar bij de paardenrenbaan de kneepjes van het vak bijbracht. Kwam dat in orde?

‘Natuurlijk,’ zei Vince. ‘Geen probleem.’ Hij vond het doorgaans leuk om iemand op te leiden en zijn passie te delen. Hij vertrouwde erop dat Martin geen psychopate had gerekruteerd.

De volgende dag wandelde Vince even voor het middaguur naar zijn werk. Het was een bewolkte doordeweekse dag, regen hing in de lucht. Er waren meer meeuwen dan toeristen op de boulevard te zien en het beloofde opnieuw rustig te blijven in de speelhal, in elk geval tot de scholen uit waren. Het zij zo. Het waren de weekenden en zomerdagen die de speelhal rendabel moesten maken en die dagen braken vanzelf weer aan. Vandaag, herinnerde hij zich, startte die nieuwe medewerkster. Keshia heette ze, had Martin gezegd. In dat opzicht was een lage aanloop misschien juist fijn.

Bij de oude pier zag hij Vrouwe Esmeralda het reclamebord voor haar waarzeggerij naar het trottoir tillen. Haar echte naam, wist hij, was Ellen. Ze woonde een paar straten van de boulevard vandaan en die gebloemde jurk, bedelarmbanden en lange, gekrulde lokken droeg ze alleen onder werktijd. Ook voor haar werd het waarschijnlijk een rustige werkdag. Vince was benieuwd of ze kon voorspellen hoeveel klanten ze vandaag zou krijgen. Flauw, maar haar uitdossing bevorderde wat hem betreft allerm minst haar geloofwaardigheid. Hij kende haar zolang hij hier zijn geld verdiende, intussen vijf zomerseizoenen, en had haar eens, tijdens een van hun korte praatjes, gevraagd naar haar truc (misschien had hij 'geheim' bedoeld te zeggen in plaats van 'truc'). Als bij toverslag was haar gezicht vertrokken van verontwaardiging. Ze had hem toegebeten dat er geen truc was: ze kon werkelijk de toekomst zien en in contact treden met hogere machten. Bekende landgenoten, van wie de namen bij wijze van reclame op de gevel van haar zaak stonden, hadden niet zomaar raad bij haar gezocht!

Het had hem weken gekost de plooiën glad te strijken. Om een moeilijk te rationaliseren reden wilde hij de wrok van Vrouwe Esmeralda niet over zich hebben. Achteraf had hij zich afgevraagd of hij had verwacht een eerlijk antwoord van haar te krijgen. Zo goed kende hij haar immers niet. Mogelijk nam ze zichzelf te serieus – een potentiële valkuil waar Vince weinig last

van had. Hij maakte zich geen illusies over zijn plek in de wereld, of in de amusementsindustrie aan de boulevard, behalve misschien wanneer hij een microfoon in zijn hand had en er een paardenrace plaatsvond. Dan was hij werkelijk in zijn element en vergat hij even al het andere. Dan voelde hij zich gelukkig. Voor die momenten bleef hij terugkeren naar de speelhal, zomer na zomer, hoewel die baan welbeschouwd geen toekomst had. Hij kreeg telkens slechts een nieuw tijdelijk contract als oproepkracht. ‘Geen garanties,’ zei Martin er zelfs bij. Maar werken in de speelhal vond Vince beslist beter dan hamburgers bakken in een overvolle, lawaaierige keuken of ’s winters in de regen en kou op een vismarkt staan. Of, zoals Patty deed, nachtdiensten draaien in een verzorgingshuis. Ook iemand zonder diploma’s moest brood op de plank krijgen. Misschien gold hetzelfde voor Vrouwe Esmeralda.

‘Goedendag, wijze vrouw,’ zei hij in het voorbijgaan.

Ze had haar reclamebord net op het trottoir neergezet en keek met een geoefende glimlach op. Ze had haar bril aan een koordje om haar nek hangen, zag hij. ‘Gegroet,’ zei ze. ‘Wilt u uw toekomst zien?’

‘Nee, dank je wel,’ zei hij. ‘Misschien een andere keer. Ik hoop,’ vervolgde hij, opkijkend naar de bewolkte hemel, ‘dat de sterren vandaag goed staan.’

‘Natuurlijk,’ antwoordde ze. ‘Maar of dat echt zo is, valt te bezien.’

Vince hield zijn pas in. ‘Is het zo erg?’ vroeg hij.

Vrouwe Esmeralda fronste even, alsof ze werd verward door de echo van haar eigen woorden. ‘Niet per se,’ zei ze toen. ‘Het is allemaal een kwestie van perspectief. Vermoedelijk. Wat gunstig is voor de een, kan ongunstig uitvallen voor een ander. Maar waar duisternis opzet, ontwaakt vuur.’

‘Dus er is nog hoop.’

‘Absoluut,’ zei ze. Opeens lachte ze, alsof het allemaal een

grap was. ‘Waar zouden we zijn zonder hoop? Mij dunkt dat dat velen van ons op de been houdt.’

Vince beaamde dat en liep vlug door.

Keshia had een aantrekkelijk voorkomen. Ze had ravenzwart haar met bruine highlights, en mede dankzij haar make-up sprekende ogen en een egale, lichtgetinte huid. Ze was enthousiast en leek gemakkelijk in de omgang, en het T-shirt van de speelhal stond haar goed. Anders gezegd: haar figuur kwam goed in het T-shirt uit. Ze werd hartelijk welkom geheten door haar nieuwe collega's en had aan aandacht geen gebrek. Vooral niet van Martin, die opvallend joviaal met haar omsprong. Daarvoor was een bijzondere reden, verklapte Keshia later zelf aan Vince, toen hij haar de beginselen van het paardenracen had uitgelegd. Ze was namelijk een nichtje van Martins tweede vrouw.

Na een uur meekijken bij de renbaan, gevolgd door driekwartier bij de andere attracties van de speelhal, ging Keshia naar huis. Ze werd uitgeleide gedaan door Martin, die haar succes wenste met haar college aan het eind van de middag. Ze studeerde visagie, had ze bij haar introductie verteld, en zocht een leuk bijbaantje. Dit werk leek haar wel oké.

Vince had kort voor haar vertrek de twee toegangsdeuren tegenover de renbaan dichtgedaan vanwege de regen en koude buitenlucht, maar ook vanwege de geluiden die vanaf Bob's Bingo de boulevard over dreven. Er waren luidsprekers aan de overkapping gemonteerd waaruit sinds vanmiddag muziek klonk. Momenteel 'Happy' van Pharrell Williams, dat telkens even werd onderbroken voor het bekendmaken van het volgende balletje dat uit de bingomolen was gerold. ('En het volgende nummertje is... 54! Nummertje 54, dames en heren.')

Bij het bingopaleis leek het beduidend drukker te zijn dan in de speelhal. De voormiddag behoorde in de regel toe aan de senioren. Een aanzienlijk deel van hen gaf hun geld liever uit aan

bingo dan in een speelhal. Minder solitair, vermoedde Vince, en waarschijnlijk ook minder kostbaar.

‘Hé Vince, wat sta je daar te doen?’ riep Martin. ‘Doe die deuren eens gauw open!’

‘Maar...’

‘Niets te maren. Als je achter de renbaan blijft staan, waar je hoort te staan – hoe vaak moet ik dat nog zeggen? – sta je vlak bij de verwarming en uit de tocht. Hé, wat is dat voor takkeherrie?’ voegde hij eraan toe toen Vince de deuren weer openzette.

‘Dat bedoelde ik dus,’ zei Vince, zowel lichtelijk geërgerd als lichtelijk spottend. ‘Bob heeft luidsprekers aan de gevel laten monteren.’

‘Dat zie ik. Wel verdomme! Dit gaat ons klanten kosten. Mag dat zomaar?’ Martin keek grimmig naar de overkant van de boulevard en schudde toen zijn hoofd. ‘Wat denkt die vent wel niet? Dat ie prins Alibaba is? Ik bel meteen de gemeente. Doe die deuren dicht, wil je? Ik hoor mezelf amper denken.’ Hij wierp een laatste blik op Vince, die besloot niet te antwoorden, en beende naar zijn kantoortje.

Vince deed de deuren weer dicht, ging terug naar zijn post bij de renbaan en kwam de rest van de middag door met het begeleiden van diverse paardenraces met een klein deelnemersveld. Tussendoor, als speciale opdracht, reinigde hij een ondergekotste autoracesimulator. Martin nam toen de honneurs bij de renbaan waar. Xavier, die verderop aan het stofzuigen was en tegelijkertijd toezicht hield op de speelautomaten, waaraan een handvol bezoekers hun geld doneerden, maakte een paar flauwe opmerkingen in een poging Vince op te beuren. Hij had weinig succes.

Toen Vince om zeven uur thuiskwam, had Patty al gegeten. Ze had pasta voor hem in de magnetron staan. Terwijl hij van de opgewarmde maaltijd at, vertelde hij over zijn werkdag. Patty zei dat hij niet met volle mond moest praten – wat hij feitelijk niet

deed, alleen af en toe met halfvolle mond – en liet het daarbij. Ze waren acht jaar samen, net zoveel jaren als zij ouder was dan hij, en ze leefden tegenwoordig als broer en zus. Hun romance was van korte duur geweest, maar ze hadden een hartstochtelijke periode gekend en Vince koesterde de herinneringen aan die tijd. Patty luisterde geduldig naar hem, zoals ze beroepshalve misschien getraind was te doen, en stipte niet voor het eerst aan dat hij meer voor zichzelf moest opkomen. Soms gaf ze na een verhaal over de speelhal af op Martin, die Vince dan, vreemd genoeg, meestal verdedigde. Vandaag vroeg ze door over zijn nieuwe collega en toen ze hoorde dat Keshia familie van zijn baas was, waarschuwde ze hem voor de neveneffecten daarvan.

‘Welke neveneffecten?’ vroeg hij.

‘Dat kan van alles zijn. Roddel, achterklap, voortrekkerij... Let op mijn woorden: er kan niets goeds van komen.’

Vince ging er niet tegenin; dat deed hij zelden als er geen duidelijk pad naar een overwinning lag. Wat zou hij er in dit geval mee opschieten? Hij at zijn bord leeg en nam even later naast zijn vrouw plaats op de bank. Zij las een tijdschrift en hij keek televisie. Omstreeks half tien pakte ze haar spullen en maakte ze zich gereed voor haar dienst in een verzorgingshuis aan de andere kant van de stad.

‘Goedenacht’ en ‘Tot morgen’ zeiden ze tegen elkaar, waarna Patty van huis ging en Vince languit op de bank ging liggen.

In de daaropvolgende week zorgde een hogedrukgebied, dat over de oceaan opzette, geleidelijk voor beter weer. De zomer leek aanstaande. Er kwamen meer toeristen naar de kust om zich voor een dag of langer te verpozen en dat was merkbaar in de speelhal. De jolige melodieën van tientallen machines vloeiden samen met het geroezemoes van bezoekers, de geluidseffecten van de bespeelde apparaten en de uitroepen van geluk- en pechvogels.

Het humeur van Martin klaarde minder op dan waartoe de

omstandigheden aanleiding schenen te geven. De oorzaak daarvan was waarneembaar vanaf de paardenrenbaan aan de voorzijde van de speelhal: de luidsprekers aan de gevel van Bob's Bingo. Ze trokken de aandacht van voorbijgangers en lokten klanten naar binnen die anders mogelijk achter een grijpautomaat of gokkast waren neergestreken.

Martin, zo was Vince via Xavier aan de weet gekomen, had inderdaad contact opgenomen met de gemeente. Hij had geklaagd over geluidsoverlast van het bingopaleis, maar geen officiële klacht ingediend. Over die stap wilde hij zich nog beraden, zou hij hebben gezegd. Een paar dagen later had hij opnieuw naar het stadhuis gebeld en geïnformeerd naar de mogelijkheden om een geluidsinstallatie aan de gevel van zijn eigen zaak te bevestigen. De ambtenaar van dienst had hem verteld dat hij daartoe een aanvraag kon indienen en dat het dan zes weken kon duren voordat er een beslissing werd genomen. Zes hele weken? Precies, die termijn gold als er geen bijzonderheden waren of bezwaren van omwonenden. Waren die er wel, dan kon de beoordelingsprocedure langer duren. Daarop was Martin naar verluidt bijna uit zijn vel gesprongen en had hij de verbinding verbroken. Het was Xavier niet bekend of Martin zijn wrevel had omgezet in verdere daden.

Wat zijn nichtje betrof pakte Martin zeker door. Keshia vond de paardenrenbaan het leukste deel van de speelhal en spoedig werd ze door haar oom vrijwel uitsluitend daarbij ingedeeld. Ze noemde de paarden weliswaar bij hun nummer in plaats van naar legendarische paarden uit het verleden, namen die haar vermoedelijk weinig tot niets zeiden, maar Vince moest toegeven dat ze er aanleg voor had. Ze kon snel en geestdriftig praten, behield behoorlijk het overzicht tijdens races en ging soepel om met jong en oud, en met winnaars en verliezers. Bovendien slaagde ze er tamelijk vaak in om deelnemers, in het bijzonder jongere mannen, over te halen om nog een race